Palvelujen suhdanteet

Talouskasvu palveluviennin varassa

1/2020

palta

Sisällysluettelo

3 Tiivistelmä
5 Talousnäkymät
8 Palvelualat kokonaisuutena
12 Palvelujen vienti
15 Toimialat

Yhteystiedot

Pääekonomisti Martti Pykäri
044 363 9353
martti.pykari@palta.fi

Ekonomisti Lauri Vuori
050 471 1198
lauri.vuori@palta.fi

Talouskasvu palveluviennin varassa

Suhdannekäänne näkyy myös palvelualoilla

Palvelut työllistävät edelleen mutta osaajapula vaivaa monia aloja

Palveluvienti vetää myös jatkossa

Maailmantalouden vaimeat näkymät ja teollisuuden vientikysynnän heikkous tuntuvat Suomessa kuluvan vuoden aikana. Ennusteiden mukaan talouskasvu hidastuu. Teollisuudessa ja rakentamisessa suhdannekäänne näkyy jo selvästi. Työllisyys on historiallisesti korkealla ja talous nojaa yksityiseen kulutukseen ja palvelujen vientiin.

Maailmantalouteen liittyvät epävarmuudet, kuten kauppapoliittiset jännitteet, ovat hellittäneet hieman, vaikka riskit eivät olekaan varsinaisesti poistuneet. Alkuvuodesta erityistä huolta on herättänyt koronaviruksen leviäminen ja leviämisen estämiseksi tehtyjen toimien vaikutus talouteen. Uhka on merkittävä mutta epidemian kehittymisen ennakointi vaikeaa.

Palvelualat eivät ole yhtä suhdanneherkkiä kuin teollisuus ja rakentaminen. Kokonaisuutena palveluiden suhdannenäkymä onkin talouden päätoimialoista valoisin.

Palvelualojen tuotanto-odotukset laskivat viime vuoden aikana mutta kasvun ennakoidaan jatkuvan kuluvana vuotena. Tahti kuitenkin hidastuu väistämättä, vaikka yritysten myynti ja myyntiodotukset ovat toistaiseksi pitäneet melko hyvin pintansa.

Alakohtaisissa näkymissä on eroja. Tavarakauppaan kytkeytyvässä logistiikassa kysyntä heikkenee. Yritys- ja asiantuntijapalveluissa, hallinto- ja tukipalveluissa, sekä Informaatio- ja viestintäpalveluissa kasvunäkymät ovat edelleen kohtalaiset.

Työllisyyden kasvu palveluiden varassa

Viime vuosien reipas työllisyyden kasvu on ollut käytännössä palvelualojen varassa. Tässä katsauksessa tarkasteltavilla yksityisillä palvelualoilla työllisten määrä kasvoi viime vuonna peräti 21 tuhannella.

Vaikka viime vuoden lopulla riittämätön kysyntä alkoi nousta esiin myös palvelualan kasvun esteitä koskevissa suhdannebarometrivastauksissa, yritysten henkilöstöodotukset ovat edelleen kokonaisuutena kasvusuuntaiset.

Palvelualojen merkittävin kasvun este on edelleen pula osaavasta työvoimasta. Tammikuussa julkaistussa suhdannebarometrissä työvoimapulasta raportoi peräti kolmannes palvelualan yrityksistä. Kun työllisyys on korkealla, tekijöitä on entistä vaikeampi löytää.

Vaikka suhdanne tilapäisesti viilenee, palvelualoilla työllisyys kasvaa myös kuluvana vuotena.

Palveluviennissä ennätysvuosi

Palveluviennin arvo ylitti 30 miljardia euroa vuonna 2019. Vaikka palveluvienti on jo pidempään kasvanut tavaravientiä nopeammin, peräti 16 prosentin kasvu yllätti optimistisimmatkin arviot. Kasvuvauhti ylitti myös palveluiden vientikysynnän, mikä kertoo kasvaneista markkinaosuuksista.

Vaikka vienti kasvoi harppoen, se oli käytännössä kapea-alaista ja nojasi ICT-palveluiden hyvään menekkiin.

Huippuvuoden 2019 jälkeen palveluvienti tulee todennäköisesti tasaantuvan lähemmäs markkinan trendikasvua. Palveluiden ja erityisesti tietointensiivisten palveluiden markkinoiden kasvu jatkuu. Tähän kansainvälisen kasvun potentiaaliin tulisi Suomessa herätä.

Talousnäkymät

Kehittyneissä maissa talouskasvu hidastumassa koronaviruksesta huolimatta

Korona iskee lujaa maailmantalouden vetureiksi odotettuihin kehittyviin maihin

Suomessa nopeaa kasvua ei ole näköpiirissä

Maailmantalouden kasvun ennustettiin kiihtyvän uudelleen kuluvan vuoden aikana. Muun muassa kansainvälinen valuuttarahasto IMF ennusti yli kolmen prosentin kasvua tänä ja ensi vuonna.

Aivan viime kuukausina ennusteita on kuitenkin korjattu alaspäin koronaviruksen takia. OECD madalsi maailmantalouden kasvuennustettaan aiemmasta kolmesta prosentista 2,4 prosenttiin. Koronaviruksen vaikutukset näkyvät voimakkaimmin juuri kehittyvissä maissa, joiden on ennakoitu vetävän maailmantalouden kasvua.

Koronaviruksen vaikutukset maailmantalouteen ja maailmankaupan volyymin ovat huomattavat ainakin vuoden alkupuoliskolla.

Kiinan kasvun hidastumista oli ennakoitu jo ennen koronavirusta. Yhdysvalloissa talous käy lähes täystyöllisyydellä ja kasvu hidastui jo viime vuoden aikana. Euroalueella hitaimman kasvun ennakoitiin taittuvan tänä vuonna. Siitä huolimatta Euroalueen kasvu jää yhä Yhdysvaltojen vauhdista.

Euroalueella kasvua on haitannut jo ennen koronapelkoja teollisuuden alavire. Erityisesti Saksan kasvu on sakannut autoteollisuuden takia. Muista suurista talouksista Ranskassa ja Espanjassa kasvu on lähellä euroalueen keskitasoa, mutta Italiassa kasvu on vaivoin nollan yläpuolella. Luottamuslukujen kehitys on jatkunut heikkona euroalueella, joten pikainen elpyminen on epätodennäköistä.

OECD:n talouskäänteitä ennakoivan CLI-indeksin mukaan OECD-maissa ja euroalueella suhdannepohja olisi saavutettu viime vuoden lopulla. Suomen osalta ennakoiva indikaattori osoittaa sen sijaan edelleen

OECD:n ennakoiva CLI-indeksi

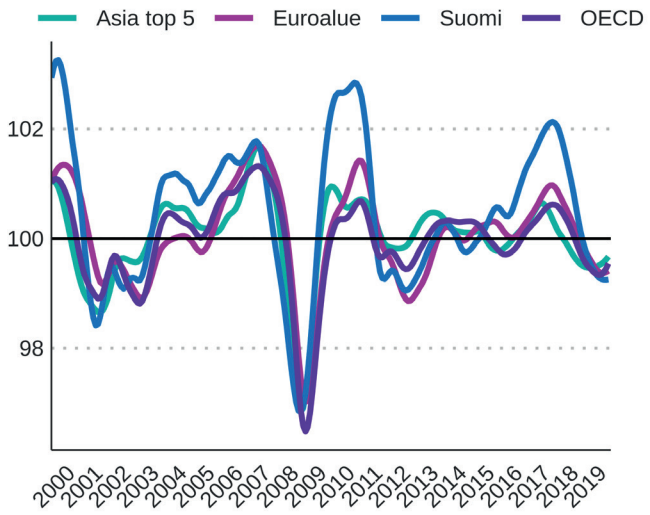

Lähde: OECD

Arvonlisäyksen kehitys päätoimialoilla (Ind. 2005=100)

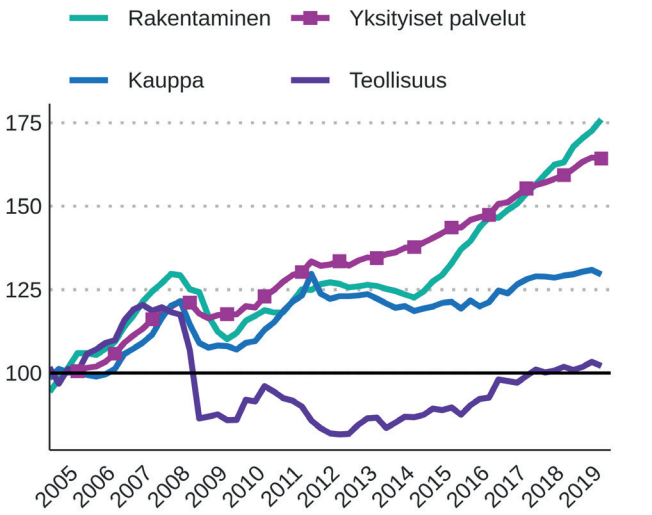

Lähde: Tilastokeskus

hidastuvaa kasvua. Suomen talous kasvoi vielä viime vuoden alkupuoliskolla vahvemmin samalla kun muissa talouksissa kasvupohja oli jo saavutettu.

Maailmantalouden kasvun nojatessa kehittyviin maihin, kuten Kiinaan, Intiaan ja muihin Aasian kehittyviin talouksiin, ei Suomeen vientikysyntä merkittävästi kasva. Erityisesti Suomen palveluviennistä yli kaksikolmasosaa kohdistuu Yhdysvaltoihin ja Euroopan unionin alueelle, joissa kasvu on ennustettu hitaammaksi.

Maailmantalouden kasvua ovat hidastaneet kauppasuhteisiin liittyneet epävarmuudet, jotka johtivat jopa maailmankaupan volyymin vähenemiseen viime kesästä alkaen. Maailmankaupan volyymi on viimeksi vähentynyt useampana peräkkäisenä kuukautena finanssikriisin aikaan vuonna 2009. Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasuhteiden elpyminen vähentää kuluvan vuoden aikana riskejä kaupankäynnin hiipumisesta jatkossa, mutta kauppasuhteiden palautuminen vie vielä aikaa.

Suomen talous

Suomessa talouskasvu kiihtyi poikkeuksellisen paljon viime kesänä, mutta kasvulukuja revisioitiin myöhemmin. Ennakkotietojen mukaan koko vuoden kasvu jäi 1,0 prosenttiin, mikä on lähellä muun euroalueen tasoa.

Ennustelaitosten BKT-ennusteet

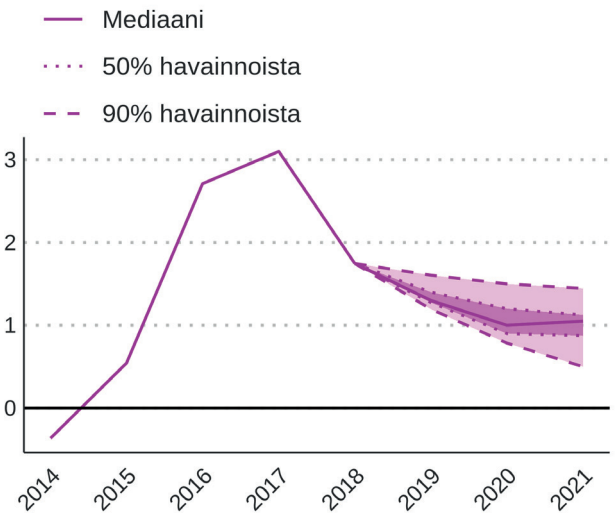

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Revisiot muuttivat viime vuoden lopun kasvuperinnön positiivisesta negatiivisiksi, joten kasvun jatkaminen käy yhä vaikeammaksi.

ETLA:n viime syksyn ennustenäkymässä vuoden 2019 kasvu jäi matalaksi, kuten alustavat BKT-luvut tällä hetkellä myös osoittavat. Palveluvienti kasvoi kuitenkin ennakkotietojen mukaan enemmän kuin ETLA:n ennusteessa. Ennusteessa kasvua vetävät tänä ja ensi

Tilastokeskuksen ennakkotiedot ja näkymä ETLAn ennusteessa

	Arvo Mrd. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019 ennakkotieto	2020 ennuste	2021 ennuste
BKT markkinahintaan	241	1.0%	0.9%	1.1%
Tuonti	95	2.5%	2.2%	2.7%
-tavarat	62	-0.7%	2.3%	2.6%
-palvelut	32	9.3%	1.9%	3.0%
Vienti	96	7.1%	1.3%	2.5%
-tavarat	65	3.4%	1.0%	2.4%
-palvelut	31	15.8%	2.0%	2.8%
Investoinnit	56	-1.1%	0.8%	1.1%
-yksityiset	46	-1.4%	0.3%	0.8%
-julkiset	10	0.1%	2.7%	2.4%
Kulutus	181	0.6%	1.2%	1.1%
-yksityiset	126	1.0%	1.1%	1.2%
-julkiset	55	-0.3%	1.4%	0.7%

Lähteet: ETLA ja Tilastokeskus.

vuonna lähinnä kulutus ja varsinkin yksityinen kulutus.

Viime vuosien huomattavasti parantunut työllisyystilanne on lisännyt koko talouden palkkasummaa. Yksityisillä palvelualoilla on ollut keskeinen rooli työllisyyden kasvussa. Palveluviennin osalta kasvu oli viime vuonna poikkeuksellisen reipasta ja palveluiden vientikysyntä näyttää edelleen hyvältä. Kuluvana vuotena Suomen talouskasvu nojaa viime vuoden tapaan yksityiseen kulutukseen ja palveluviennin kasvuun.

Toimialakohtainen arvonlisäys on ollut finanssikriisin jälkeen tasaisimmassa kasvussa yksityisissä palveluissa. Rakennusbuumi nosti kuitenkin rakentamisen suhteessa nopeimmin arvonlisää kasvattaneeksi toimialaksi vuonna 2018. Kasvuodotukset ovat viime vuoden aikana kuitenkin tulleet rakentamisessa jyrkemmin alaspäin kuin palvelualoilla. Palvelut ovat tasanneet suhdannekehitystä, johon teolliset toimialat usein reagoivat voimakkaammin. Palvelut eivät voi kuitenkaan yksin kannatella koko taloutta. Merkittävä osa palveluista on välituotteita teollisuudelle.

Nopeaa kasvua ei ole näköpiirissä

Kasvun hidasteina koko taloudelle ovat edelleen vähentynyt vientikysyntä erityisesti tavaraviennin tuotteille sekä Suomen matala taso tuotannollisissa investoinneissa. Panostukset tutkimus- ja kehitystoimintaan ovat olleet jo useamman vuoden ajan EU-keskiarvon alapuolella. Panostukset t&k-toimintaan vaikuttavat myös innovaatioiden määrään ja tuottavuuteen.

Taloustutkimuslaitosten ja muiden keskeisten talouden ennustajien arviot tämän vuoden talouskasvusta ovat laskeneet jo alle yhteen prosenttiin. Kuluvaa vuotta koskevat kasvuennusteet ovat jopa puolittuneet viimeisen vuoden aikana. Kauppasodan eskaloituminen, brexit ja geopoliittiset riskit toivat epävarmuutta talouskehitykseen. Koronaviruksen vaikutukset eivät vielä näy viime vuoden lopulla tehdyissä ennusteissa.

Ensi vuotta koskevissa kasvuennusteissa on ollut viime syksystä alkaen pienenpientä positiivista virettä. Keskimääräinen taso on noussut yli yhden prosentin. Kasvun odotetaan Suomessakin elpyvän uudelleen ensi vuonna, mutta tahti jää edelleen hitaaksi.

Ennusteiden kehitys 2020 (%)

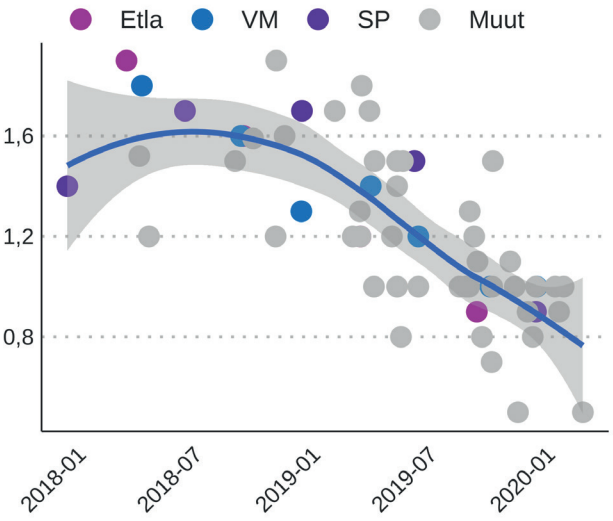

Lähde: Palta

Ennusteiden kehitys 2021 (%)

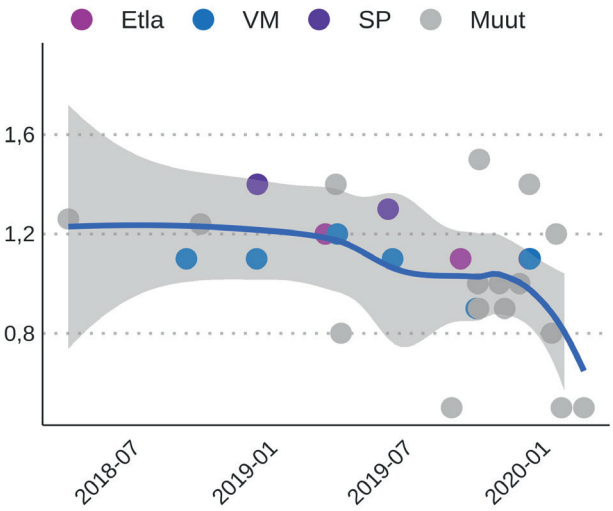

Lähde: Palta

Palvelualat kokonaisuutena

Palvelualat kasvavat mutta tahti hidastuu

Työvoiman kysyntä heikkenee, osaajista on kuitenkin edelleen pulaa

Liikevaihto kasvoi kaikilla palvelualoilla

Tässä katsauksessa tarkasteltavat yksityiset palvelualat (toimialat H, J, L, M, N, R ja S) kattavat reilun kolmasosan koko taloudesta ja kaksi viidesosaa yksityisestä sektorista.

Toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi 4,1 prosenttia vuonna 2019. Hintavaihteluista puhdistettu myynnin volyymi kasvoi vastaavasti 2,6 prosenttia. Kasvutahti on hidastunut huippuvuodesta 2017 mutta säilyi lähes edellisvuoden tasolla, jolloin liikevaihto kasvoi 4,5 ja volyymi 3,3 prosenttia.

Liikevaihdon kasvu hidastui vuoden viimeisellä neljänneksellä. Yrityspalveluiden kysynnän heikentyminen näkyi erityisesti logistiikassa ja yritys- ja asiantuntijapalveluissa.

Näkymät viime vuosiin nähden maltillisia

Kuluttajien luottamusindikaattori putosi rajusti viime vuonna, kun kuluttajien arviot Suomen talouden näkymistä heikkenivät. Sittemmin luottamusindikaattori on palautunut viime kesän tasolle, joka on kuitenkin pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella.

Palvelualojen luottamusindikaattori piti viime vuonna pitkään pintansa, vaikka teollisuudessa mentiin reippaasti alaspäin. Syksyllä luottamusindikaattori putosi lopulta alle pitkän aikavälin keskiarvon, mistä se on painunut edelleen viime kuukausina. Palveluyritysten arviot suhdannekehityksestä ovat heikentyneet.

Liikevaihdon kehitystä ennakoivat yritysten myyntiodotukset ovat niin ikään laskeneet mutta eivät yhtä merkittävästi. Odotukset ovat edelleen kohtalaiset.

Yksityisten palvelujen liikevaihdon volyymi ja tuotanto-odotukset

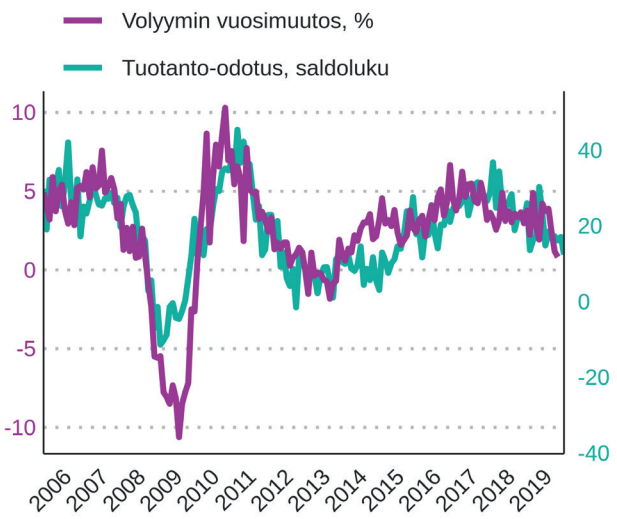

Lähde: Tilastokeskus ja Euroopan komissio

Palvelualojen luottamusindikaattorin tekijät

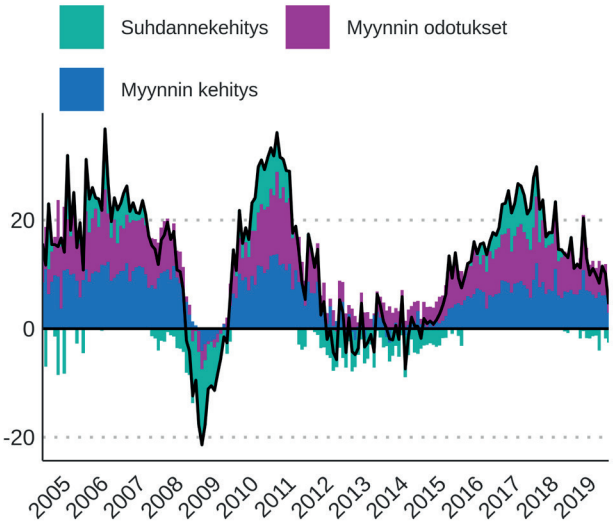

Lähde: Euroopan komissio

Palvelualojen kasvu jatkuu tänäkin vuonna vaikkakin viime vuotta hitaampana.

Paltan ennusteen mukaan alojen yhteenlaskettu liikevaihto kasvaa tänä vuonna vajaat kolme prosenttia.

Palveluiden suhdannenäkymät ovat talouden päätoimialoista positiivisimmat. Suuri osa palveluista vaatii jatkuvaa toimitusta ja ylläpitoa, mikä tekee niistä vähemmän suhdanneherkkiä.

Osaajapula on todellinen ongelma

Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä riittämättömästä kysynnästä kasvun esteenä raportoi noin joka neljäs palvelualan yritys.

Palvelualojen merkittävin kasvun este on edelleen pula osaavasta työvoimasta. Tammikuun suhdannebarometrissä joka kolmas palvelualan yritys ilmoitti työvoimapulan kasvun esteeksi. Työllisyyttä olisi siten mahdollista kirittää myös nykyisen suhdanteen oloissa, jos tekijöitä vain löytyisi. Palvelualoilla on runsaasti avoimia työpaikkoja mutta niiden keskimääräinen aukiolo on pidentynyt ja täyttäminen vaikeaa. Osaltaan tilannetta pahentaa myös työikäisen väestön väheneminen.

Työllisyyden kasvu hyytyy

Työllisyys on kasvanut reippaasti viimeisenä kolmena vuotena. Kasvusta kaksi kolmasosaa on tullut yksityisistä palveluista. Kun laskuista jätetään pois julkinen hallinto, koulutus ja soteala, yksityisten palveluiden osuus työllisyyden kasvusta on peräti 88 prosenttia. Työllisyyden kasvu on nojannut vahvasti palvelualoihin ja näin tulee olemaan jatkossakin.

Esimerkiksi valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin ennusteissa työllisyys ei tänä vuonna käytännössä kasva nykytasosta. Talouskasvun heikkeneminen vähentää työvoiman kysyntää. Työllisyysodotukset ovat heikentyneet etenkin teollisuudessa ja rakentamisessa.

Ilman työnteon kannattavuutta parantavia ja työn tarjontaa lisääviä uudistuksia työllisyystavoitteen maali karkaa vääjäämättömästi. Yksi matalalla roikkuva he-

Kasvun esteet palvelualoilla (%)

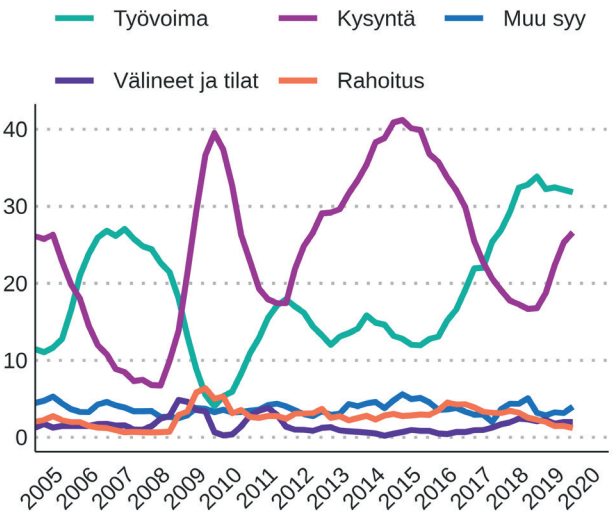

Lähde: Eurostat

Palvelutoimialojen liikevaihdon kehitys (ind. 2015 = 100)

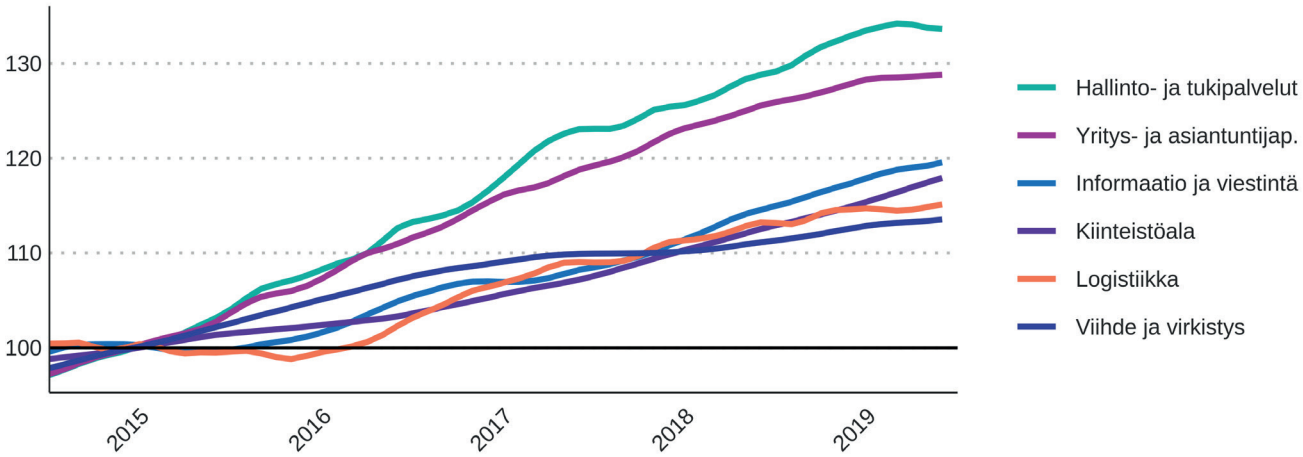

Lähde: Tilastokeskus

delmä olisi työperäisen maahanmuuton tarveharkinnan poisto.

Pitkällä aikavälillä olennaisinta on panostaa koulutukseen ja osaamiseen.

Palvelualojen osaamistarpeita selvitettiin kattavasti helmikuun lopulla julkaistussa palvelualojen osaajabarometrissä. Tulosten mukaan sopivien työntekijöiden rekrytoiminen on vaikeaa useammalle kuin joka toiselle kasvavalle palvelualan yritykselle.

Palvelualat työllistävät edelleen

Palvelualoilla työllisyyden kasvun ennustetaan jatkuvan suhdanteen heikkenemisestä huolimatta. Yritysten työllisyysodotukset ovat säilyneet kokonaisuutena maltillisen positiivisina. Viime vuosista tahti kuitenkin hidastuu.

Tässä katsauksessa tarkasteltavilla yksityisillä palvelualoilla työskenteli yhteensä 739 tuhatta henkeä vuonna 2019. Työllisten määrä kasvoi vuodessa kolme prosenttia eli 21 tuhannella henkilöllä.

Kuluvana vuotena palvelualojen työllisten määrän kasvu puolittuu. Paltan ennusteen mukaan palvelualojen työvoiman kysyntä riittäisi reilun prosentin henkilöstömäärän kasvuun, mikä tarkoittaa noin 10 tuhatta uutta työntekijää.

Eri palvelualojen työllisyyskehitys heijastelee toimialojen yleistä suhdannetilannetta.

Työllisten määrä (tuhatta henkeä)

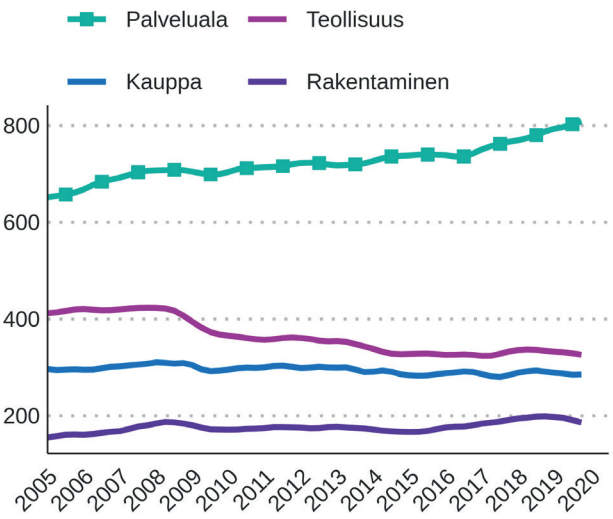

Lähde: Tilastokeskus

Työllisten määrällä mitattuna suurimmalla palvelualalla, yritys- ja asiantuntijapalvelussa, työllisten määrä kasvoi viime vuonna kahdella tuhannella. Kuluvana vuotena odotukset ovat maltillisemmat. Logistiikassa työllisyys pysyi viime vuonna ennallaan, eikä kasvua ole odotettavissa tänäkään vuonna.

Osaavalle työvoimalle on tilausta erityisesti hallinto- ja tukipalveluissa sekä informaatio- ja viestintäpalveluissa, joissa työvoiman kysyntä jatkuu vahvana. Informaatio ja viestintäalan näkymiä parantaa erityisesti hyvin kehittynyt vienti.

Palvelutoimialojen työllisyyden vuosimuutos (%)

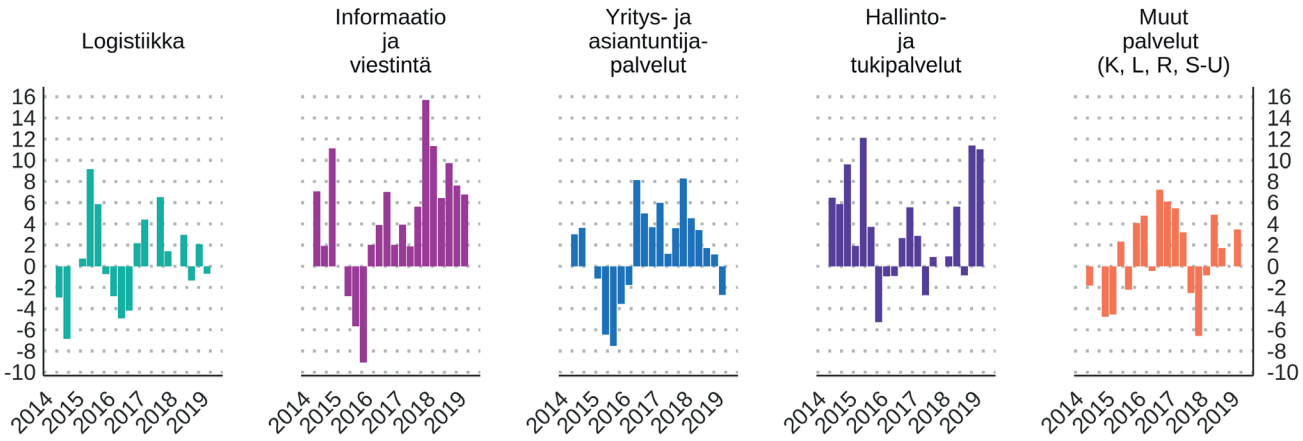

Lähde: Tilastokeskus

Palvelujen vienti

Palveluviennin kasvu ylitti kaikki odotukset

Markkinan kasvu jatkuu

Palveluviennissä ennätysvuosi

Vuosi 2019 oli Suomen palveluviennin ennätysvuosi. Viennin arvo oli ennakkotietojen mukaan yhteensä 31 miljardia euroa ja kasvoi peräti 16 prosenttia edellisvuodesta. Palveluiden vienti on kasvanut keskimäärin 8 prosenttia viimeisenä kymmenenä vuotena. Ennakoitua voimakkaampi kasvu näkyi piristysruiskeena myös koko talouden tuotantoluvuissa. Ilman palveluvientiä talouskasvu olisi jäänyt olemattomaksi.

Suomen palveluvienti on kasvanut markkinoita nopeammin. Suomalaiset yritykset ovat siten onnistuneet kasvattamaan markkinaosuuksiaan. Suomen palveluviennin kohdemaiden vientiosuuksilla painotettu palvelutuonti, eli palveluiden vientikysyntä, kasvaa tänä vuonna reilut viisi prosenttia.

Alueellisesti tarkasteltuna palveluiden vienti on kasvanut erityisesti Kiinaan ja muualle Aasiaan, sekä Yhdysvaltoihin. Aasian markkinoiden osuus viennistä on kasvanut jo yli 20 prosenttiin. Ennakkotietojen mukaan vienti suurimpaan kauppakumppanimaahan Ruotsiin puolestaan väheni hieman vuonna 2019.

EU on kuitenkin edelleen palveluiden ulkomaankaupan tärkein markkina ja kattaa yli puolet kokonaisviennistä.

Palveluvientiä tilastoidaan palvelueriteittäin. Palveluiden vientiluvut kattavat siten talouden kaikkien toimialojen palveluiden ulkomaankaupan.

Palvelujen vientikysyntäindikaattori (Ind. 2015 = 100)

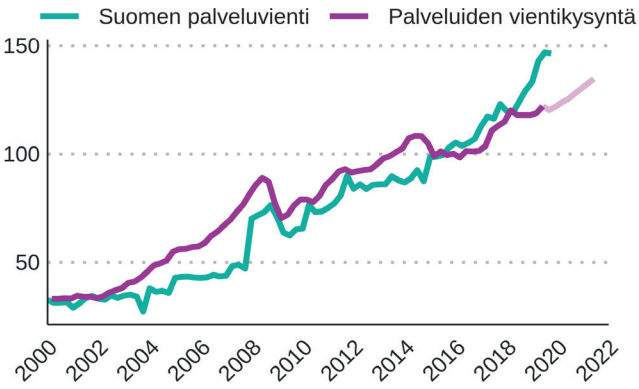

Lähteet: OECD ja Tilastokeskus

Palvelukysyntäindikaattori mittaa Suomen palveluviennin kohdemaiden palvelutuonnin kehitystä vientiosuuksilla painotettuna. Indikaattorin ennuste perustuu OECD:n ennakoivia indikaattoreita hyödyntäviin maittain estimoituihin BVAR-malleihin.

Palvelujen vienti maittain (milj. €)

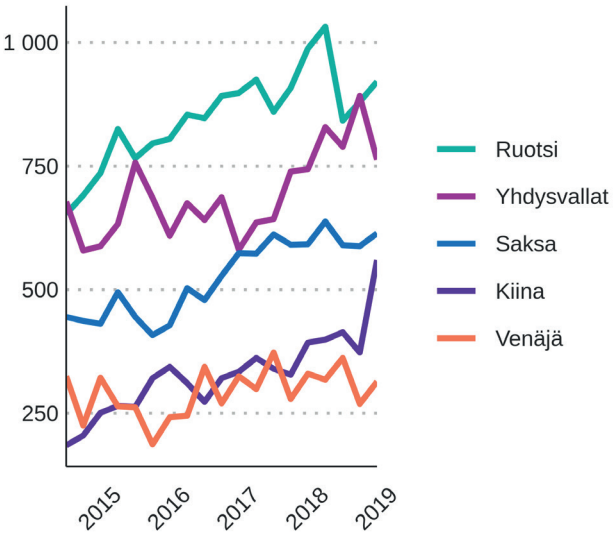

Lähde: Tilastokeskus

Palvelujen vienti palveluerittäin (mrd.€)

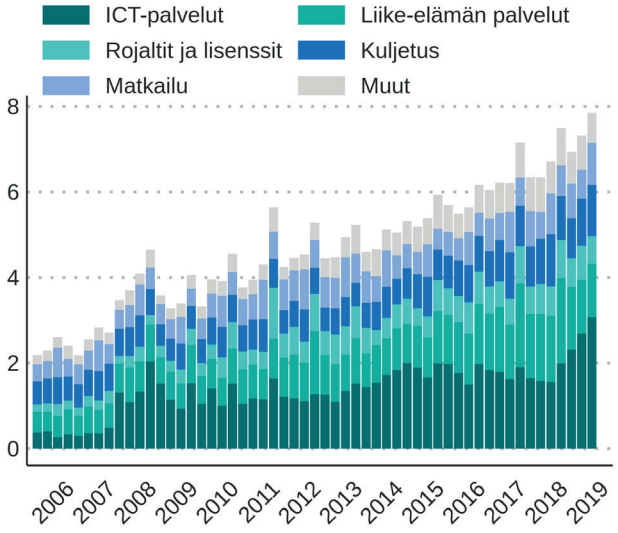

Lähde: Eurostat

ICT-palvelut kasvun veturina

Vuoden 2019 palveluviennin kasvu oli kapea-alaista ja käytännössä ICT-palveluiden varassa. Ennakkotietojen mukaan voimakkaan kasvun ajureina toimivat tietokoneohjelmistot ja tietojenkäsittelypalvelut, jotka kattoivat 95 prosenttia ICT-palveluista vuonna 2018. Tietokoneohjelmistoihin sisältyvät muiden ohjelmistojen ohella esimerkiksi pelit, joiden onnistunut kansainvälinen lanseeraus on parhaimmillaan erittäin tuottoisaa. Tietojenkäsittelypalvelut sisältävät vastaavasti alan konsultointi- ja muita asiantuntijapalveluita. Edellä mainittujen lisäksi ICT-palveluihin sisältyy televiestintä- ja tietopalvelut.

ICT-palveluiden neljännesvuosittainen vienti on kasvanut kaksinumeroisin luvuin vuoden 2018 viimeisestä neljänneksestä alkaen. ICT-palveluiden viennin arvo nousee arviolta yli 11 miljardiin euroon vuonna 2019. ICT-palvelut ovatkin nousemassa Suomen suurimmaksi vientialaksi.

Vaikka palveluiden tuontikin on kasvanut, koko palveluiden tase eli viennin ja tuonnin erotus kääntyi positiiviseksi vuoden 2019 lopulla.

Asiantuntijapalveluiden vienti laskussa

Edellisinä vuosina voimakkaasti kasvanut liike-elämän asiantuntijapalveluiden vienti oli viime vuonna reippaassa laskussa. Vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen trendillä viennin arvo supistuu edellisvuoden 6,6 miljardista eurosta noin miljardilla vuonna 2019. Liike-elämänpalvelut ovat ICT-palveluiden jälkeen toiseksi suurin palveluviennin erä ja kattavat viidenneksen kokonaisviennistä. Liike-elämän palvelut koostuvat pääosin erilaisista asiantuntijapalveluista kuten kaupankäyntiin ja liikkeenjohdon konsultointiin liittyvistä palveluista, sekä insinööri- ja muista teknisistä palveluista. Liike-elämän palveluista vain tutkimus ja kehityspalveluiden vienti oli kasvussa viime vuonna.

Perinteistä palveluvientiä edustavat kuljetus ja matkailu kattavat yhteensä noin neljänneksen palveluviennistä. Kuljetuspalveluiden viennin arvon ennakoidaan pysyneen vuonna 2019 kutakuinkin ennallaan reilussa neljässä miljardissa eurossa. Matkailu, jonka arvo oli 3,1 miljardia euroa vuonna 2018, oli vuoden 2019 syyskuuhun mennessä kasvanut kolme prosenttia vuodentakaisesta. Koska ulkomaisten matkailijoiden yöpymisten määrä jatkoi kasvua myös loppuvuodesta, matkailutulojen kasvun ennakoidaan jatkuneen.

Palvelujen ja tavaraviennin kehitys (Ind. 2000 = 100)

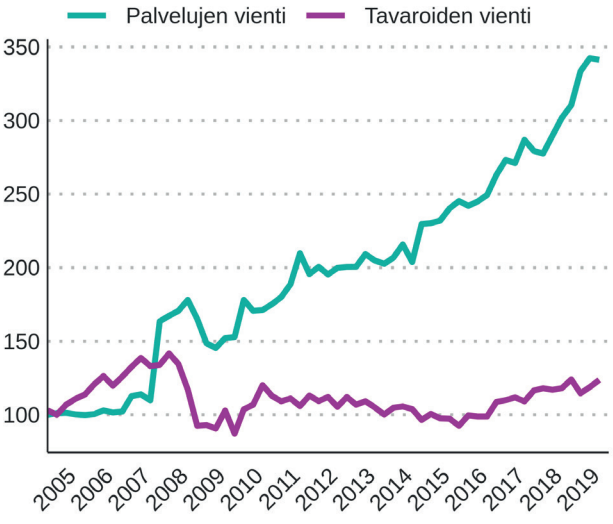

Lähde: Tilastokeskus

Palveluvientiin lukeutuvien rojalti- ja lisenssitulojen ylivoimaisesti suurimman erän muodostavat tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käyttölisenssit. Rojalti- ja lisenssitulot olivat vuoden 2019 syksyllä neljän prosentin kasvuvauhdissa, jolla koko vuoden viennin arvo ylittäisi kolme miljardia euroa. Rojalti- ja lisenssimaksut ovat ICT-palveluiden ohella ainoa erä, jonka tase on positiivinen.

Kasvu yhden kärjen varassa

Palveluvienti on kasvanut jo pitkään tavaravientiä nopeammin. Vuonna 2019 palveluvienti kattoi 32 prosenttia Suomen viennin kokonaisarvosta. Markkinan kasvu jatkuu myös tulevina vuosina. Erityisesti korkean osaamisen ja digitaalisoitavissa olevien palveluiden markkinat kasvavat, mikä tarjoaa mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja kasvuun.

Ohjelmistojen ja tietojenkäsittelypalveluiden useamman vuosineljänneksen jatkunut voimakas kasvu ja menestys Pohjois-Amerikan ja Aasian markkinoilla ennakoivat hyvän kehityksen jatkuvan myös 2020.

Huippuvuoden 2019 jälkeen koko palveluviennin kasvun voi kuitenkin arvioida tasaantuva lähemmäs markkinan trendikasvua, etenkin jos ICT-palveluiden lisäksi ei saada vetoapua muilta aloilta. Palveluviennistä kaksi kolmasosaa suuntautuu Yhdysvaltoihin ja Euroopan unionin alueelle, joissa talouskasvu jää ennusteiden mukaan vaisuksi. Lisäksi teollisuuden vientikysynnän heikkous näkyy todennäköisesti myös teollisuuden palveluviennissä.

Palveluviennin näkymiä varjostaa liike-elämän palveluiden heikko kehitys, jolle on vaikea löytää selitystä olemassa olevista tilastoista. Liike-elämän palveluiden vienti kasvoi voimakkaasti vuonna 2018 mutta näyttää viime vuonna palanneen takaisin vuoden 2017 tasolle.

Koronavirusepidemia vaikuttaa olennaisesti kuljetuspalveluiden ja erityisesti matkailun kysyntään. Epidemian pitkittyessä ja laajentuessa matkustajavirrat pienentyvät merkittävästi.

Palveluvienti on kasvanut viimeiset kymmenen vuotta mutta vuosittainen vaihtelu on ollut melko suurta. Osaltaan vaihtelua selittää esimerkiksi monikansallisten yhtiöiden toimintojen kansainväliset järjestelyt, jotka vaikuttavat konsernien sisäisiin rahavirtoihin. Kun lisäksi tilastoaineistot ovat suppeat, palveluviennin kehityksen ennakointi on vaikeaa.

Palvelujen maailmanmarkkinoiden voimakas kasvu kuitenkin jatkuu. Esimerkiksi WTO:n arvion mukaan palveluiden osuus koko maailmankaupasta kasvaa 50 prosentilla vuoteen 2040 mennessä. EU:n yhteenlaskettu palveluviennin arvo on kasvanut keskimäärin yli kuusi prosenttia 2010-luvulla. Palveluviennin näkymät ovat siten kokonaisuutena positiiviset.

Logistiikka

- Maaliikenne
- Vesiliikenne
- Ilmaliikenne
- Varastointi ja liikennettä palvelevatoiminta
- Posti ja kuriiripalvelut

Kasvu pysähtyy

Logistiikan tuotanto-odotukset heikkenivät viime vuoden loppua kohden johtuen erityisesti tavaraviennin vaimeista näkymistä. Tavarakaupan volyymi näkyy kuljetus- varastointi- ja huolintapalveluiden kysynnässä. Vahvan edellisvuoden jälkeen satamien ulkomaan tavaraliikenne vähentyi. Myös ammattiliikenteen tavara- ja kuljetusmäärät olivat laskussa viime vuonna.

Logistiikan liikevaihdon kasvu tasaantui edellisvuoden neljästä prosentista 2,6 prosenttiin vuonna 2019. Myynnin volyymin kasvoi vaivaiset 0,3 prosenttia. Kuluvana vuotena liikevaihdon kasvun ennakoidaan hiipuvan lähelle nollakasvua mistä se piristyy jälleen vuonna 2021. Mikäli talouteen ja erityisesti tavarakaupan kehitykseen liittyvät riskit toteutuvat, alan toimintaedellytykset heikkenevät selvästi.

Maa- ja rautatieliikenteen liikevaihdon kasvu puolittui viime vuonna 2,1 prosenttiin. Alalla meni koko logistiikkaa vaatimattomammin. Myynnin volyymi pieneni viime vuonna prosentilla kasvettuaan sitä ennen viimeiset viisi vuotta. Kasvua ei ole näköpiirissä myöskään kuluvalle vuodelle. Maa- ja rautatieliikenne on logistiikan suurin toimiala ja kattaa puolet koko alan tuotannosta ja työllisten määrästä.

Vesiliikenteelle viime vuosi oli hyvä. Liikevaihto kasvoi 4,5 prosenttia. Satamien matkustajaliikenne kasvoi vuoden aikana prosentilla. Erityisen hyvin meni kuitenkin Ilmaliikenteellä, jossa liikevaihto kasvoi peräti 9 prosenttia kasvaneen kapasiteetin ja uusien reittien myötä.

Posti ja kuriiritoiminnan vuoden 2019 liikevaihtoa nakersi marraskuun lakko. Liikevaihto kuitenkin kasvoi

Liikevaihdon volyymi ja tuotanto-odotukset logistiikka-alalla

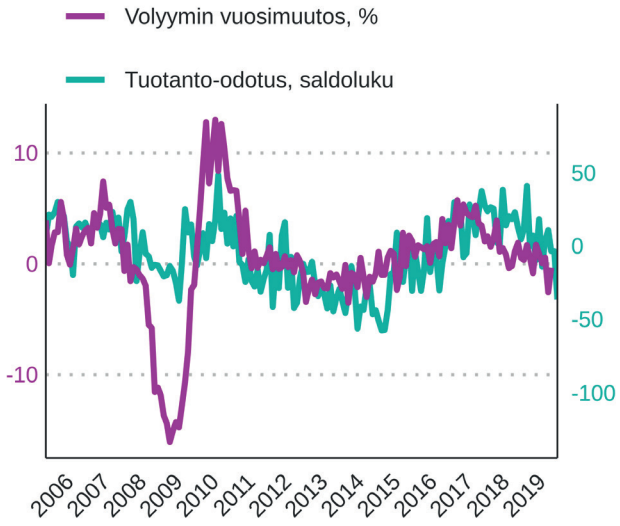

Lähteet: Tilastokeskus ja Euroopan komissio

Työlliset ja työtunnit logistiikka-alalla (Ind. 2015 = 100)

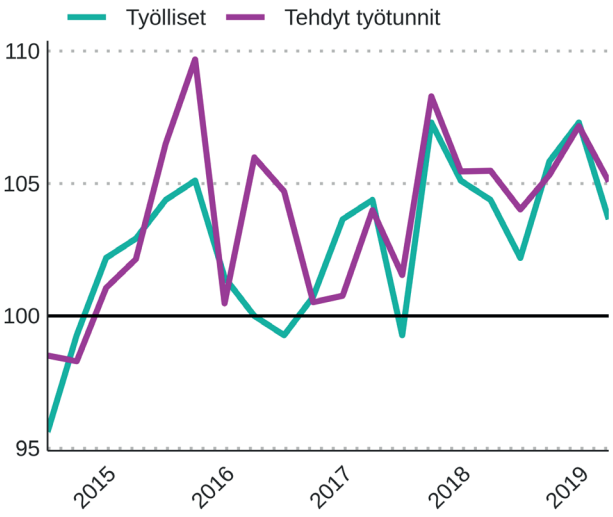

Lähde: Tilastokeskus

maltilliset 1,7 prosenttia. Kuluvana vuonna alan liikevaihdon ennustetaan pysyvän ennallaan.

Koronaviruksen aiheuttamien taloudellisten vaikutuksien mittaluokka on toistaiseksi epäselvä. Lentomatkustamisen kysyntä on ainakin tilapäisesti heikentynyt ja reittilentoja peruttu. Jos tilanne pitkittyy ja varotoimenpiteitä tiukennetaan, matkustajaliikenteelle tärkeä kesäsesonki on uhattuna. Koronaviruksen leviämisen estämiseksi tehdyt toimet vaikuttavat myös kansainvälisiin tuotantoketjuihin ja sitä kautta tavarakauppaan.

Henkilöstöodotukset laskusuuntaiset

Logistiikka työllisti 143 tuhatta henkilöä vuonna 2019. Sekä henkilöstömäärä, että tehdyt työtunnit pysyivät edellisvuode tasolla. Alan työllisyyden ei ennusteta kasvavan myöskään kuluvan vuoden aikana.

Edellisvuodesta henkilöstömäärä kasvoi käytännössä vain varastoinnissa ja liikennettä palvelevassa toiminnassa, mikä näkyi myös alan palkkasumman kasvuna. Muilla aloilla työllisten määrä vastaavasti väheni hieman.

Liikevaihdon ja arvonlisän ennusteet logistiikka-alalla

	Arvo Milj. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019e	2020e	2021e
Liikevaihto		2.6%	0.5%	3.3%
Arvonlisä	9692	0.3%	-0.5%	0.8%
Vesiliikenne	614	2.0%	0.0%	0.5%
Ilmaliikenne	1679	3.0%		
Varasto- ja muut logistiikkapalvelut	2545	1.5%	-0.5%	1.0%
Posti- ja kuriiritoiminta	405	-1.0%	0.0%	0.0%

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Liikevaihdon kehitys logistiikka-alalla (ind. 2015 = 100)

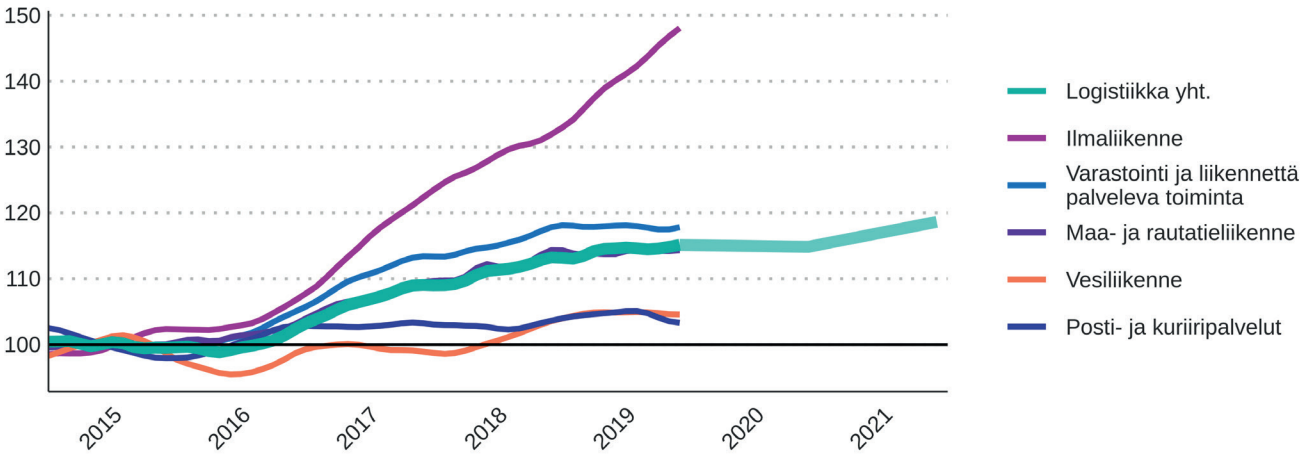

Lähde: Tilastokeskus.

Informaatio ja viestintä

- Kustannustoiminta
- Mediatuotanto
- Radio- ja tv-palvelut
- Televiestintä
- Ohjelmistot
- Tietopalvelut

Liikevaihdon kasvu jatkuu

Informaatio- ja viestintäpalveluissa odotukset ovat kokonaisuutena positiiviset. Vahva kasvu jatkuu tieto- ja ohjelmistopalveluissa, jotka kattavat yli puolet koko toimialasta. Televiestinnässä ja kustannustoiminnassa odotukset ovat varovaisemmat.

Koko alan liikevaihdon kasvu kiihtyi edellisvuoden vajaasta neljästä prosentista 5,6 prosenttiin. Myynnin volyymi kasvoi edellisvuoden tapaan reilut neljä prosenttia.

Kilpaillulla televiestintäalalla vuosi oli vaikea. Liikevaihto supistui 0,2 prosenttia. Kustannustoiminnassa kiivettiin plussalle. Kolmen heikon vuoden jälkeen alan liikevaihto kasvoi 2,6 prosenttia.

Ohjelmisto- ja konsultointipalveluissa liikevaihto on kasvanut kaksinumeroisin luvuin viimeiset kolme vuotta.

Mediatuotannon liikevaihto on vaihdellut paljon vuodesta toiseen. Viime vuosi oli hyvä. Kasvua kertyi yli 10 prosenttia. Tuotantojen saaminen kansainväliseen jakeluun näkyy kasvuna myös palveluviennissä.

Informaatio- ja viestintäpalveluiden hyvä vuosi näkyi ylipäänsä palveluviennin kasvuna. Tietoteknisten palvelualojen liikevaihdosta vajaa puolet tulee ulkomaanmyynnistä. Alan kasvu jatkuu myös kuluvana vuotena ulkomaankaupan vetämänä. Tahdin ennustetaan kuitenkin hieman rauhoittuvan yleisen suhdanteen takia. Paltan ennusteen mukaan informaatio ja viestintäalan liikevaihto kasvaa 3,2 prosenttia vuonna 2020.

Liikevaihdon volyymi ja tuotanto-odotukset informaatio- ja viestintäalalla

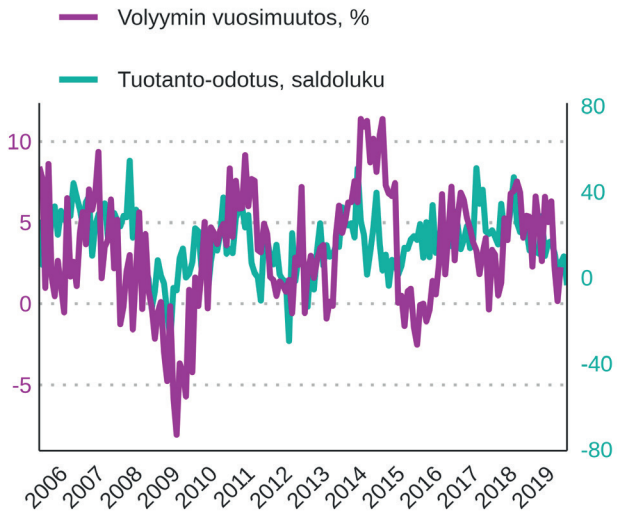

Lähteet: Tilastokeskus ja Euroopan komissio

Työlliset ja työtunnit informaatio- ja viestintäalalla ind. 2015= 100)

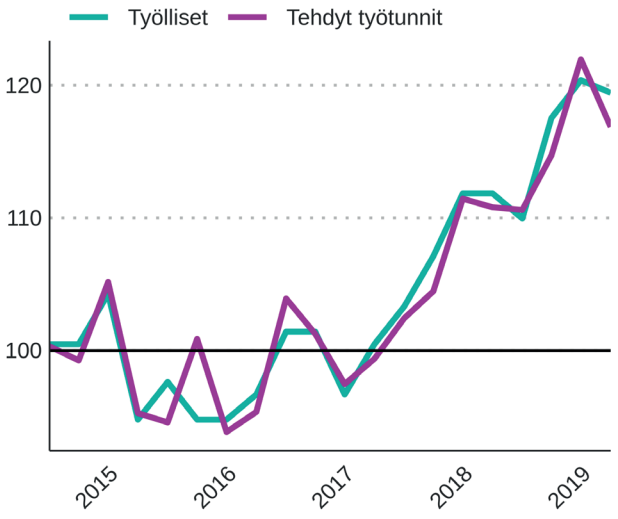

Lähde: Tilastokeskus

Ohjelmisto- ja konsultointipalveluissa osaajapula

Informaatio- ja viestintäpalvelut työllistivät 123 tuhatta henkeä vuonna 2019. Työllisten määrä on kasvanut reippaasti jo useamman vuoden. Viime vuonna henkilöstö kasvoi 9 tuhannella, mikä vastaa 8 prosenttia. Tehdyt työtunnit kasvoivat samassa suhteessa. Kasvusta kuusi tuhatta tuli osaajapulasta kärsivältä ohjelmistoalalta. Kustannustoiminnassa työllisten määrä kasvoi kahdella tuhannella.

Ohjelmisto- ja konsultointipalveluissa henkilöstöodotukset ovat edelleen kasvussa. Televiestinnässä ja kustannusalalla odotetaan nollakasvua.

Koko toimialan työllisten määrä kasvaa Paltan ennusteen mukaan noin seitsemällä tuhannella kuluvan vuoden aikana.

Informaatio- ja viestintäalan iikevaihdon ja arvonlisän ennusteet

	Arvo Milj. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019e	2020e	2021e
Liikevaihto		5.6%	3.2%	4.8%
Arvonlisä	12429	3.9%	2.0%	3.1%
Kustannustoiminta	2007	1.0%	0.0%	0.0%
Musiikki- ja ohjelmatuotanto sekä radio- ja televisiotoiminta	958	4.0%	2.0%	1.0%
Televiestintä	3096	-0.5%	0.5%	0.5%
Ohjelmistot, konsultointi, tietopalvelutoiminta ym.	6367	6.5%	4.0%	5.0%

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Liikevaihdon kehitys informaatio- ja viestintäalalla (ind. 2015 = 100)

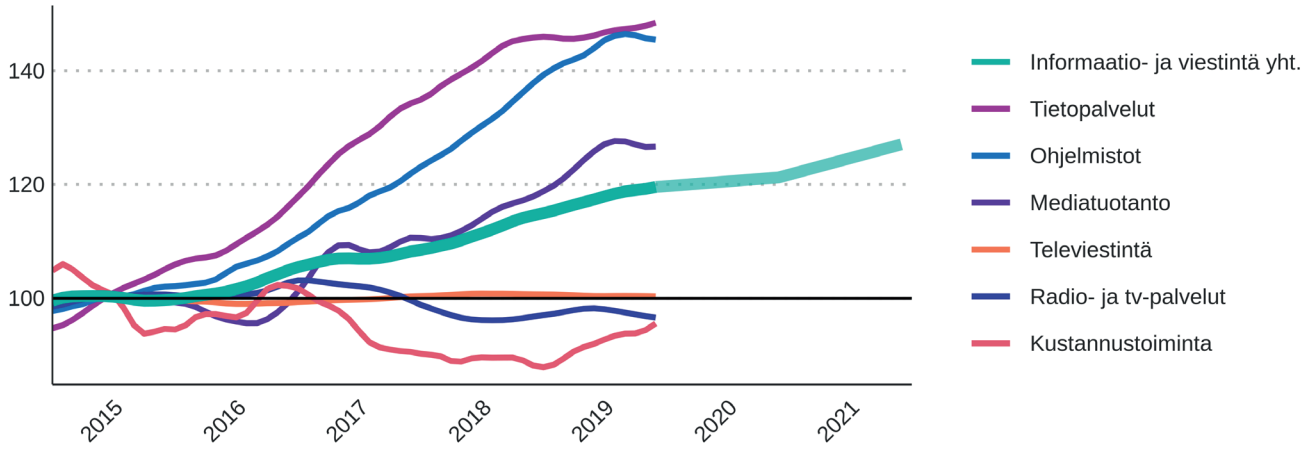

Lähde: Tilastokeskus.

Yritys- ja asiantuntijapalvelut

- Liikkeenjohdon palvelut
- Tekniset palvelut
- T&K-palvelut
- Mainonta ja markkinointi
- Muut liike-elämän palvelut

Liikevaihdon kovin kasvu takana

Yritys- ja asiantuntijapalvelujen tuotanto-odotukset laskivat hieman viime vuoden aikana oltuaan vakaasti pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella vuodesta 2016 alkaen. Vaikka ennakkotietojen mukaan alan liikevaihdon kasvu hidastui viime vuoden lopussa, yritysten tuotanto-odotusten saldoluku on edelleen positiivinen, ja tuotannon odotetaan kasvavan.

Yritys- ja asiantuntijapalveluiden liikevaihdon volyymin kasvu on odotusten tapaan rauhoittunut. Hidastuminen alkoi jo vuonna 2018. Alan liikevaihto kasvoi vuonna 2019 yhteensä neljä prosenttia, kun edellisvuotena päästiin yli kuuden prosentin lukemiin. Liikevaihdon työpäiväkorjattu volyymi kasvoi 2,8 prosenttia.

Liikevaihdon kasvua vetivät liikkeenjohdon palvelut sekä muut liike-elämän palvelut. Liikkeenjohdon konsultointipalvelujen liikevaihdon kasvu pysyi edellisvuoden tasolla ja kasvoi yli 7 prosenttia. Muut liike-elämänpalvelut olivat ainoa ala, jolla liikevaihto kasvoi edellisvuotta rivakammin. Kasvua kertyi yhteensä 5,4 prosenttia.

Liikkeenjohdon palvelut sisältävät muun muassa suhdetoimintaa ja viestintää sekä konsultointia. Muihin liike-elämän palveluihin sisältyy suunnittelua ja muotoilua sekä ohjelmatoimistotoimintaa.

Liikevaihdon volyymi ja tuotanto-odotukset yritys- ja asiantuntijapalveluissa

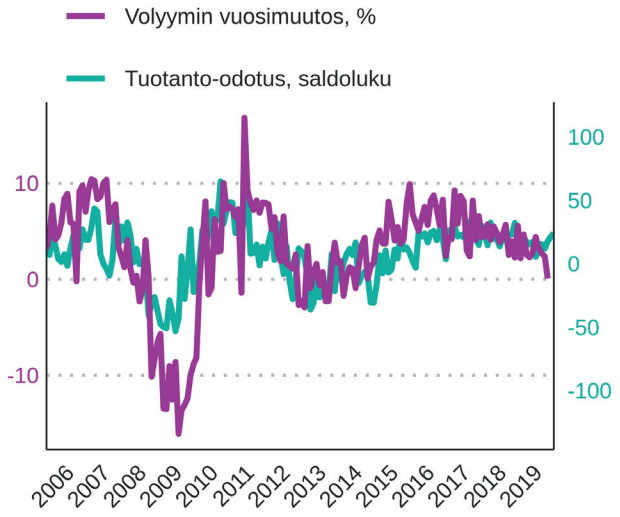

Lähteet: Tilastokeskus ja Euroopan komissio

Työlliset ja työtunnit yritys- ja asiantuntijapalveluissa (ind. 2015 = 100)

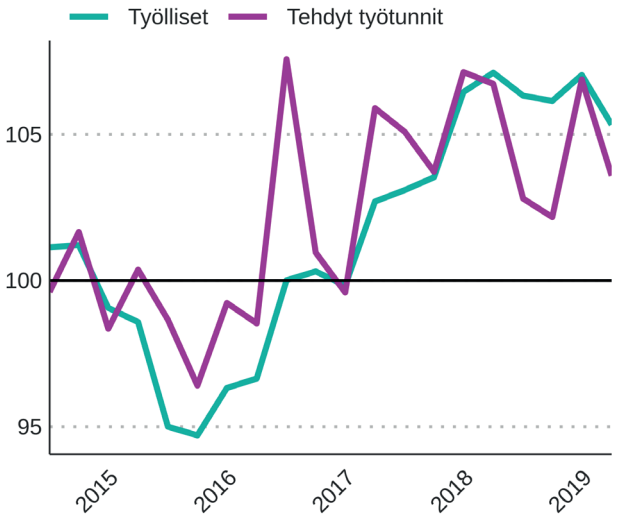

Lähde: Tilastokeskus

Alan liikevaihdon kasvua rajoittivat T&k-palveluiden sekä markkinoinnin ja markkinatutkimuksen heikko kehitys. Molempien alojen liikevaihdon volyymit supistuivat vuodentakaisesta.

Paltan ennusteen mukaan yritys- ja asiantuntijapalveluiden liikevaihdon kasvu pysyy lähes ennallaan. Liikevaihto kasvaa kokonaisuudessaan reilut kolme prosenttia. Vuonna 2021 kasvu kiihtyy uudelleen lähemmäs kuuden prosentin tasoa.

Työllisten määrä kasvaa mutta aiempaa vähemmän

Yritys- ja asiantuntijapalveluiden toimiala koostuu hyvin erilaisista yrityksistä ja on yritysten lukumäärällä mitattuna koko talouden suurin toimiala. Yritys- ja asiantuntijapalvelut työllistivät viime vuonna yhteensä 181 tuhatta henkilöä. Kasvua viime vuoteen oli kaksi tuhatta henkilöä ja vuoteen 2017 yhdeksän tuhatta henkilöä. Työllisyys kasvoi eniten tieteellisessä tutkimuksessa ja kehittämisessä sekä muissa liike-elämän palveluissa. Vahva työllisyyskehitys on näkynyt myös edellä mainittujen toimialojen palkkasummien kasvussa.

Paltan ennusteessa työllisten määrän odotetaan tänä vuonna yhä kasvavan, mutta vähemmän kuin viime vuonna.

Yritys- ja asiantuntijapalvelujen liikevaihdon ja arvonlisän ennusteet

	Arvo Milj. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019e	2020e	2021e
Liikevaihto		4.0%	3.5%	5.5%
Arvonlisä	10875	3.1%	1.5%	2.1%
Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut	1948	3.5%	1.8%	2.0%
Liikkeenjohdon konsultointi	2024	4.0%	1.0%	2.0%
Arkkitehti- ja insinööripalvelut	4152	3.5%	1.5%	2.5%
Tieteellinen t&k	1598	2.5%	2.0%	2.0%
Mainostoiminta ja markkinatutkimus	734	-1.0%	0.5%	1.0%
Muut liike-elämän palvelut	419	2.5%	1.0%	1.5%

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Liikevaihdon kehitys yritys- ja asiantuntijapalveluissa (ind. 2015 = 100)

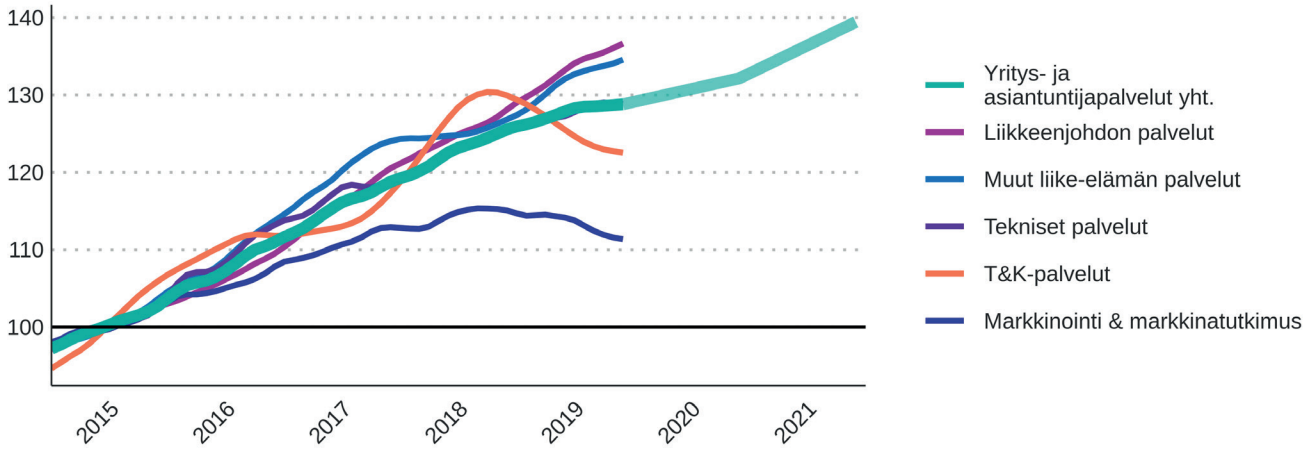

Lähde: Tilastokeskus.

Hallinto- ja tukipalvelut

- Työnvälityspalvelut
- Vuokrauspalvelut
- Turvallisuuspalvelut
- Kiinteistöpalvelut
- Matkatoimistot ja matkanjärjestäjät

Yritykset odottavat edelleen kasvua

Hallinto- ja tukipalveluissa tuotanto-odotukset olivat kasvussa viime vuoden aikana. Odotuksissa tapahtui käänne vaisumman alkuvuoden jälkeen. Myyntiodotusten paraneminen on näkynyt myös henkilöstöodotuksissa, joissa kasvu on ollut jyrkkää viime syksystä alkaen.

Alan liikevaihdon kehitys oli vahvaa ja kasvoi kaikilla hallinto- ja tukipalveluloilla, vaikka kasvuvauhti hidastuikin ennakkotietojen mukaan aivan vuoden viimeisinä kuukausina. Edellisvuodesta koko toimialan liikevaihto kasvoi 5,4 prosenttia ja volyymi 4,7 prosenttia.

Kasvua vetivät työnvälitys-, vuokraus- ja turvallisuuspalvelut. Työnvälityspalveluiden liikevaihto on kasvanut reippaasti jo viimeiset viisi vuotta. Viime vuonna työpäiväkorjattu liikevaihto kasvoi 8,1 prosenttia ja myynnin volyymi 6,6 prosenttia, mikä oli kuitenkin hieman edellisvuotta vähemmän.

Turvallisuuspalveluiden kasvu kiihtyi viime vuonna. Alan liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 6,8 prosenttia ja volyymi 5,3 prosenttia.

Matkatoimistoala kiri vuoden aikana liikevaihdon kasvussa juuri ja juuri plussalle, mutta viime aikojen tiedot koronaviruksen vaikutuksesta matkailuun laskevat

Liikevaihdon volyymi ja tuotanto-odotukset hallinto- ja tukipalveluissa

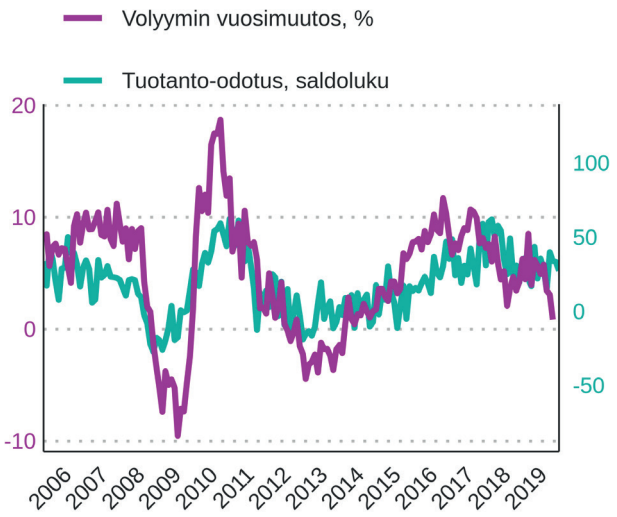

Lähteet: Tilastokeskus ja Euroopan komissio

Työlliset ja työtunnit hallinto- ja tukipalveluissa (ind. 2015 = 100)

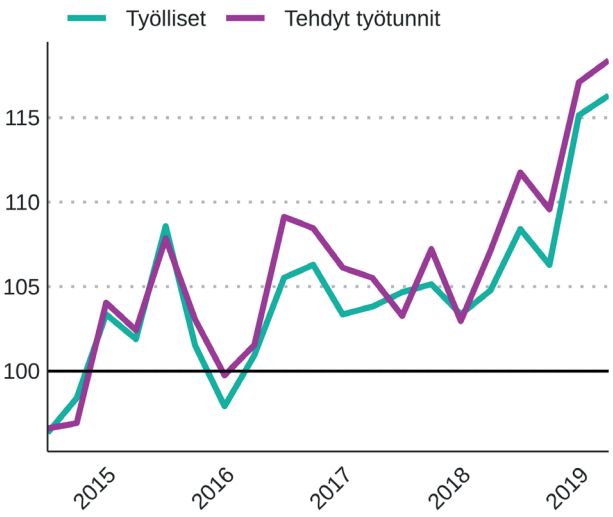

Lähde: Tilastokeskus

odotuksia liikevaihdon tulevasta kehityksestä.

Tänä vuonna liikevaihdon ennustetaan koko toimialla kehittyvän viime vuotta maltillisemmin mutta kasvavan kuitenkin neljän prosentin vauhtia. Työnvälityspalveluiden sekä turvallisuusalan odotetaan edelleen vetävän kasvua.

Paltan ennusteen mukaan ensi vuonna alan kasvu palaa jälleen takaisin lähelle viime vuosien kasvulukuja.

Henkilöstömäärän odotetaan edelleen kasvavan

Hallinto- ja tukipalveluissa työskenteli viime vuonna 119 tuhatta työntekijää. Työntekijämäärä kasvoi kahdeksalla tuhannella viime vuodesta, jolloin koko toimialan henkilöstömäärässä ei tapahtunut muutoksia.

Henkilöstömäärän kasvu oli nopeinta turvallisuusalalla sekä kiinteistöpalveluissa. Työllisten määrän kasvu on näkynyt toimialalla palkkasumman kasvuna varsinkin työnvälityspalveluissa. Myös vuokrauspalveluissa palkkasumma on ollut jyrkässä kasvussa.

Paltan ennusteessa toimialan työvoiman kysyntä jää tänä vuonna viime vuotta vaisummaksi mutta kasvaa kuitenkin reippaalla kahdella tuhannella.

Hallinto- ja tukipalvelujen iikevaihdon ja arvonlisän ennusteet

	Arvo Milj. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019e	2020e	2021e
Liikevaihto		5.4%	4.0%	6.0%
Arvonlisä	7666	3.9%	1.7%	2.1%
Vuokraus- ja leasingpalvelut	1367	4.0%	1.0%	1.5%
Työnvälityspalvelut	2734	6.0%	3.0%	4.0%
Matkatoimistot ja matkanjärjestäjät	225	1.0%	-0.5%	0.0%
Turvallisuuspalvelut	507	3.0%	2.0%	2.0%
Kiinteistöpalvelut	2181	2.5%	0.5%	1.0%
Muut hallinto- ja tukipalvelut	652	3.5%	1.0%	1.0%

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Liikevaihdon kehitys hallinto- ja tukipalveluissa (ind. 2015 = 100)

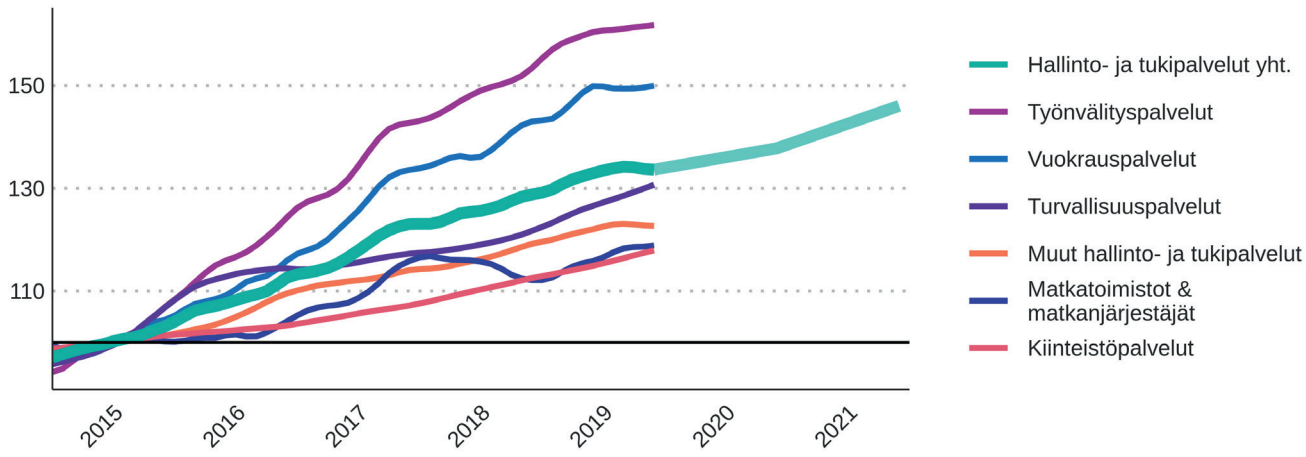

Lähde: Tilastokeskus.

Muut palvelualat

- Viihde ja virkistys
- Kiinteistöala
- Muu palvelutoiminta

Henkilökohtaisten palveluiden liikevaihto kasvoi

Liikevaihdon volyymin kehitys on ollut viime vuosina vahvaa muun muassa kiinteistöalalla sekä muissa henkilökohtaisissa palveluissa. Kiinteistöalaan kuuluvilla asuntojen sekä kiinteistöjen kaupassa, vuokrauksessa ja hallinnassa liikevaihto on ollut viime vuosina lähellä viiden prosentin kasvuvauhtia.

Muissa henkilökohtaisissa palveluissa, joihin kuuluvat muun muassa pesulapalvelut, parturit ja kampaamot sekä kauneudenhoitopalvelut, kasvu ylsi niin ikään viiden prosentin tasolle viime vuonna. Henkilökohtaisten palveluiden kysyntää tukee yksityisen kulutuksen kasvu.

Viihde- ja virkistystoimialan yritysten liikevaihto hidastui nollakasvuun edellisvuonna, mutta suunta kääntyi ja nousi kahden prosentin tuntumaan vuonna 2019. Muuhun palvelutoimintaan lukeutuvassa järjestöjen toiminnassa liikevaihto kehittyi tasaisesti kahden prosentin tuntumassa.

Työlliset ja työtunnit muissa palveluissa (ind. 2015 = 100)

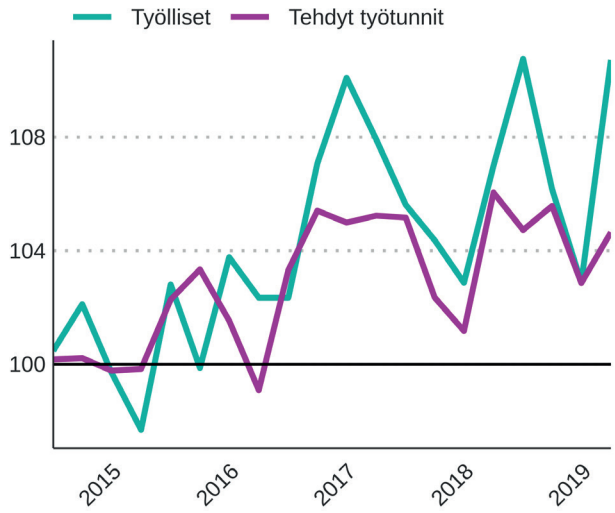

Lähde: Tilastokeskus

Arvonlisän ennusteet muissa palveluissa

	Arvo Milj. €	Muutos edellisestä vuodesta		
	2019	2019e	2020e	2021e
Arvonlisä: Kiinteistöala	26425	2.6%	1.2%	1.4%
Arvonlisä: Taiteet ja virkistys	2170	1.0%	1.4%	1.0%
Arvonlisä: Muut palvelut	2818	1.0%	1.0%	0.4%
Järjestöjen toiminta	1638	1.0%	1.0%	0.0%
Kotitaloustavaroiden ym. korjaus	128	1.0%	1.0%	0.0%
Muut henkilökohtaiset palvelut	1053	1.0%	1.0%	1.0%

Lähteet: Tilastokeskus ja Palta

Paltan ennusteessa muille palvelualoille ei ennusteta merkittävää muutosta kasvuvauhdissa verrattuna aiempien vuosien kehitykseen.

Työllisyys kasvoi viihde- ja virkistyspalveluissa

Kiinteistöalalla työllisten määrä pysyi edellisvuoden tasolla 26 tuhannessa. Viihteessä ja virkistyksessä työntekijämäärä kasvoi viime vuonna kolmella tuhannella henkilöllä 68 tuhanteen. Kasvu tuli pääasiassa kulttuuri- ja viihdetoiminnan alalta. Muussa palvelutoiminnassa työllisten määrä säilyi 79 tuhannessa.

Työllisten määrän kasvusta huolimatta tehtyjen työtuntien kehitys on ollut tasaista viime vuosina. Vuosien 2008 ja 2017 välillä osa-aikaisten työntekijöiden osuus on kasvanut viihteen ja virkistyksen sekä muun palvelutoiminnan toimialoilla.

Liikevaihdon kehitys muissa palveluissa (ind. 2015 = 100)

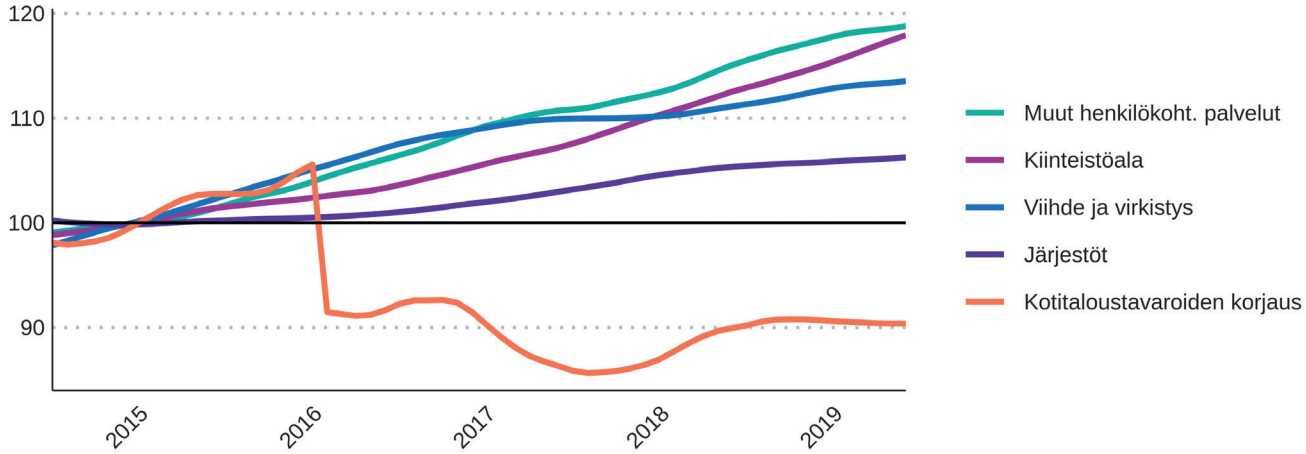

Lähde: Tilastokeskus

Tässä katsauksessa käsitellyt toimialat vastaavat Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL2008) luokkia H=Logistiikka, J=Informaatio ja viestintä, M=Yritys- ja asiantuntijapalvelut, N=Hallinto- ja tukipalvelut, L=Kiinteistöala, R=Viihde ja virkistys, sekä S=Muu palvelutoiminta.

Toimialakohtaiset ennusteet perustuvat Paltan asiantuntija-arvioihin sekä monifrekvenssiseen bayesiläiseen vektoriautoregressiiviseen (MF-BVAR) malliin.

Ennusteiden koonti sisältää yhteensä 20 eri ennustelaitoksen tai muun tahon BKT-ennusteet julkaisuajankohdasta riippuen.

Palvelualojen työnantajat PALTA ry

Eteläranta 10, 6.krs
PL 62
00131 Helsinki

Vaihde 020 595 5000
info@palta.fi